

Злочин вважається закінченим з моменту настання смерті потерпілого.

При кваліфікації вбивства за ст. 118 КК України слід також мати на увазі вимоги чч. 4, 5 ст. 36 КК України [1, ст. 118].

Суб'єктом злочину є осудна особа, яка досягла 16-річного віку і перебуває у стані необхідної, уявної оборони або правомірного затримання особи, що вчинила злочин.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим або непрямым умислом. При цьому свідомістю винного має охоплюватися той факт, що він діє в умовах необхідної оборони або умовах, необхідних для затримання злочинця.

Тобто, можна зробити висновок, що при кваліфікації злочину за ст. 118 ККУ необхідно враховувати: 1) суб'єктивну сторону винного, чи перебував він у стані необхідної оборони; 2) характер небезпеки, що загрожувала особі, яка захищалася тощо.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001, із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 05.01.2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Плисюк Н. М. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця за кримінальним правом [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Н. М. Плисюк. – Л., 2011. – 21 с.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / [Брич Л. П., Грищук В. К., Дудоров О. О. та ін.]; під ред. А. М. Бойко. – К.: Статистика, 2006. – 459 с.

А. Т. Шевченко

студ. VI курсу

спеціальність «Правознавство»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. І. А. Дришлюк

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ НАСЛІДКІВ ПОСЯГАНЬ НА БЕЗПЕКУ ОСІБ, ВЗЯТИХ ПІД ЗАХИСТ

Ст. 380 Кримінального кодексу України [1] (далі – КК України) пов'язує притягнення службової особи до відповідальності за нежиття заходів щодо безпеки осіб, взятих під захист, з настанням «тяжких» наслідків. Ст. 381 КК України передбачає такі суспільно небезпечні наслідки розголошення відомостей про заходи безпеки

щодо осіб, взятих під захист, як спричинення шкоди здоров'ю особи, взятої під захист (ч. 1), смерть такої особи, або інші тяжкі наслідки (ч. 2).

Не викликає труднощів з'ясування змісту такого суспільно небезпечного наслідку злочину як «смерть особи, взятої під захист». Згідно зі ст. 15 Закону України від 16.07.1999 р. «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» [2] людина вважається померлою з моменту, коли встановлена смерть її мозку.

Складніше визначити зміст таких суспільно небезпечних наслідків як «шкода здоров'ю особи, взятої під захист», «тяжкі наслідки» та «інші тяжкі наслідки» в контексті ст.ст. 380 та 381 КК України.

У судовій практиці зміст «шкоди здоров'ю», «тяжких наслідків» чи «інших тяжких наслідків» тлумачиться по-різному. Так, у п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду України від 10.10.1982 р. № 6 (зі змінами та доповненнями) «Про судову практику у справах, пов'язаних із порушенням вимог законодавства про праці» поняття «шкода здоров'ю людей», передбачене ч. 1 ст. 218 і ч. 1 ст. 219 КК, охоплює заподіяння середньої тяжкості тілесного ушкодження одній особі чи легкого тілесного ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або короточасну втрату працездатності одній чи кільком особам. У цій же постанові зазначено, що «під іншими тяжкими наслідками», передбаченими ст.ст. 218-220 КК, треба розуміти заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній чи кільком особам, середньої тяжкості тілесних ушкоджень двом або більше особам, значних матеріальних збитків державній, громадській організації або громадянам, а так само тривалий простій підприємств, цехів або їх виробничих діляниць [3, с. 256].

У постанові Пленуму Верховного Суду України від 02.07.1976 р. № 4 (в редакції постанови від 03.03.2000 р. № 3) «Про питання, що виникли в судовій практиці в справах про знищення та пошкодження державного і колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення правил пожежної безпеки» відзначається, що «іншими тяжкими наслідками» цього злочину можуть визнаватися заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній або декільком особам, середньої тяжкості тілесних ушкоджень – двом або більше особам, залишення людей без житла або засобів існування, тривале припинення або дезорганізація роботи підприємств, установ і організацій і т.п. [4, с. 239].

У цих роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду України звертає увагу використання «кількісного» критерію при оцінці наслідків залежно від числа осіб, яким заподіяні тілесні ушкодження того

чи іншого ступеня тяжкості. При цьому Пленум не вважає заподіяння легких тілесних ушкоджень трьома, чотирьома та більше особам тяжким наслідком. Але навряд чи такий «кількісний» підхід є правильним.

Більш широко тлумачиться Пленумом Верховного Суду України поняття «інші тяжкі наслідки» стосовно до такого злочину як умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу (ст. 347 КК України). У постанові від 26.06.1992 р. № 8 (зі змінами, внесеними постановою від 03.12.1997 р. № 12) «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів» роз'яснено, що до «інших тяжких наслідків» посягання, передбаченого ч. 2 ст. 189⁵ КК, зокрема, належить заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній чи кільком особам, середньої тяжкості – двома або більше особам або заподіяння значної матеріальної шкоди кільком фізичним або юридичним особам або заподіяння великої матеріальної шкоди одній юридичній чи фізичній особі [5, с. 312].

У цьому роз'ясненні Пленуму Верховного Суду України звертає увагу розширення сфери «кількісного» підходу до оцінки ступеня тяжкості заподіяної злочином шкоди. Крім кількості потерпілих і заподіяних їм тяжких тілесних ушкоджень чи тілесних ушкоджень середньої тяжкості, Пленум Верховного Суду України у такий же спосіб підходить до оцінки майнового збитку. Так, під значним розуміється матеріальний збиток, заподіяний декільком фізичній або юридичній особам, а великим визнається заподіяння майнового збитку одній юридичній або фізичній особі.

Наведені приклади свідчать про відсутність однакового підходу вищої судової інстанції України щодо змісту таких понять як «шкода здоров'ю», «тяжкі наслідки» чи «інші тяжкі наслідки» злочину. Тому, у разі вживання в кримінальному законодавстві наведених оціночних понять, з'ясування їх змісту необхідно здійснювати шляхом тлумачення стосовно змісту конкретних кримінально-правових норм.

На нашу думку, законодавець, незважаючи на спорідненість складів злочинів, передбачених ст.ст. 380 та 381 КК України, припустив неоднаковий підхід до оцінки їх наслідків. Так, наслідком «спричинення шкоди здоров'ю особи, взятої під захист» (ч. 1 ст. 381 КК України) охоплюється нанесення такій особі побоїв, її мордування та катування, спричинення легких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень. «Інші тяжкі наслідки» в контексті ч. 2 ст. 381 КК

України – це спричинення тяжких тілесних ушкоджень, знищення чи пошкодження майна, загибель близьких родичів особи, взятої під захист, викрадення такої особи тощо. У той же час, «тяжкі наслідки» як ознака нежиття заходів щодо безпеки особи, взятої під захист (ст. 380 КК України) передбачає загибель особи, взятої під захист, спричинення такій особі тяжких тілесних ушкоджень, знищення або пошкодження майна тощо. Фактично, нанесення особі, взятої під захист, побоїв, мордування чи катування такої особи або спричинення легких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень залишаються поза межами кримінально-правового реагування.

На нашу думку, суспільно небезпечні наслідки нежиття заходів безпеки щодо особи, взятої під захист та розголошення відомостей про такі заходи, повинні бути однаковими за термінологією та змістом. Тому, відповідальність за злочин, передбачений ст. 380 КК України, необхідно диференціювати в залежності від виду та тяжкості наслідків, що настали, а саме, спричинення шкоди здоров'ю потерпілого (ч. 1), смерті особи, взятої під захист чи інших тяжких наслідків нежиття заходів щодо безпеки особи, взятої під захист (ч. 2).

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України [Текст]: Закон України від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
2. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини [Текст]: Закон України від 16.07.1999 // Відомості Верховної Ради України. – 3. Про судову практику у справах, пов'язаних із порушенням вимог законодавства про працю: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.10.1982 № 6 (із змінами, внесеними постановами від 03.10.1986 № 9, від 12.10.1989 № 10, від 03.12.1997 № 12 та від 03.03.2000 № 4) [Текст] // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах: 1963 – 2008 рр. – Вид. п'яте, зі змінами та доповненнями. – Х.: Одиссей, 2009. – С. 251 – 258.
4. Про питання, що виникли в судовій практиці в справах про знищення та пошкодження державного і колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення правил пожежної безпеки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 02.07.1976 № 4 (в редакції постанови від 03.03.2000 № 3) [Текст] // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах: 1963 – 2008 рр. – Вид. п'яте, зі змінами та доповненнями. – Х.: Одиссей, 2009. – С. 236 – 242.
5. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1992 № 8 (зі змінами, внесеними постановою від 03.12.1997 № 12) [Текст] // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах: 1963 – 2008 рр. – Вид. п'яте, зі змінами та доповненнями. – Х.: Одиссей, 2009. – С. 303 – 314.